

586872

ODPIS.

MISJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
NA ŁOTWIE

MISSION DE REPUBLIQUE POLONAISE
EN LATVIA.

Ryga dn. 21 Lutego 1920.

DO PANA MINISTRA SPRAW ZAGRANICZNYCH

W WARSZAWIE.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Eks.pol.

Nr.132.

W połowie przyszłego miesiąca przyjedzie do Warszawy w celu poinformowania się o stosunkach polskich - tutejszy Komisarz amerykański - John A.Gade / U S Commisioner to the Baltic States/ , którego nazwisko tak się wymawia jak się pisze po polsku, o co mu bardzo chodzi. P.Gade za tydzień mniej więcej jedzie do Kowna dla zbadania na miejscu stosunków litewsko-polskich i tam ma spotkać się z angielskim generałem Turnerem, który w tych dniach wyjechał morzem z Lipawy do Gdańska.-

P.Gade bawi tu od niedawna, mniej więcej od dwóch miesięcy znajduje się w ciągłych rozjazdach i tylko co wrócił z Rewla, gdzie razem z Turnerem likwidował rachunki anglo-amerykańskie z armją północno-zachodnią. Stanęło na tem, że Judenicz oddał złoto rządowi estońskiemu, ale niejako depozyt, gdyż czeka do banku podpisują przedstawiciele Ententy. A że armja Judenicza winna dostawcom angielskim i amerykańskim znaczne sumy pieniędzy, więc należy się spodziewać, że z tego tytułu Estonia niewiele zarobi.-

P.Gade uchodzi tutaj za najpoważniejszego z dyplomatów państw sprzymierzonych i sojusznicych. Dawny oficer marynarki, zajmował stanowisko przed wojną attaché naval w Kopenhadze. W czasie wojny był w Helsingforsie i Rewlu i w stosunkach baltickich orientuje się doskonale. Ma wyraźne sympatje polskie, które przy każdej sposobności podkreśla, względem Niemców zachowuje się wrogo, gdyż - jak powiada - nauczył się ich nienawidzić podczas wojny.-Stosunków litewsko-polskich, nie zna dokładnie, ale wie, że po za robotą litewską ukrywają się Niemcy i zna rzeczywistą wartość tutejszego ich przedst.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES

272

wiciela Zianiusa / dawnego Załna/ . Jest osobistym przyja-
cielem Gibbonsa posła amerykańskiego w Warszawie, i ceni go
bardzo. W Rydze popiera politykę polską i stara się hamo-
wać łotewską manję wielkości, wskazując na różnicę, istnieją-
cą pomiędzy Polską - o której mówi, że ją inne państwa trak-
tują jako wielkie mocarstwo - a nie uznaną jeszcze przez
nikogo Łotwą.

Mam to wrażenie, że gdyby nie Gade, który ciągle oblewa
Mejerowicza zimną wodą, Łotwa zaraz po zawarciu rozejmu
Estonji z bolszewikami, zaczęłaby pertraktacje pokojowe
z Sowdepją nie oglądając się na Polskę.-

Byłoby pożądanem, aby P.Gade, który jeszcze nie był nigdy
w Polsce, znalazł u nas jaknajlepsze przyjęcie.-

/-/ Bouffałł.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

IN
ARCHIVE
New York

INSTITUTE
ARCHIVES
New York

273

82

ODPIS.

MISJA RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ NA ŁOTWIE

MISSION DE LA REPUBLIQUE
POLONAISE EN LATVIA

Ryga dn. 20 lutego 1920

DO PANA MINISTRA

SPRAW ZAGRANICZNYCH

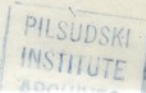
Ekspol.

W WARSZAWIE.

Nr.129

W ostatnim numerze "Izwestij" znajduje się urzędowe sprawozdanie z posiedzenia wszechrosyjskiego "Jspołkomu", na którym jednogłośnie postanowiono ratyfikować traktat dorpacki.- Czeczerin oświadczył, że traktat ten jest rodzajem próby generalnej, pierwszym doświadczeniem w dziedzinie współżycia państwa komunistycznego z państwami burżuazyjnemi. Burżuazja estońska ulegając wpływom angielskim, obrała drogę kompromisu wbrew nieprzejednanemu kierunkowi, który przedstawia Francja.- Skomplikowana konstellacja międzynarodowa, pod którą został zawarty traktat dorpacki podnosi zawarcie pokoju pomiędzy Rosją i Estonją do wysokości faktu dziejowego.-

/-/- Bouffałł.

274

19/2
ODPIS.

MISJA RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ NA ŁOTWIE.

MISSION DE LA REPUBLIQUE
POLONAISE EN LATVIA.

RYGA DN. 19 LUTEGO 1920 .

Poufne .

DO PANA MINISTRA SPRAW ZAGRANICZNYCH
W WARSZAWIE.

Eks.pol.:

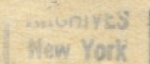
Nr. 128.

Przesyłam w streszczeniu mowę , wygłoszoną w Konstytuancie Estońskiej przez Poskę prezesa delegacji estońskiej na konferencji pokojowej w Dorpacie w uzasadnieniu rządowego wniosku co do ratyfikacji traktatu dorpackiego: "Estonja od początku swego powstania jako państwo trzymała się stale zasady nie czynienia żadnego ważniejszego kroku bez wiadomości i zgody Ententy, lecz jej zamiary pod tym względem nie zawsze mogły być wykonane, gdyż w wielu wypadkach nie mogła się dokładnie poinformować, jakie są właściwe intencje Mo-carstw sprzymierzonych.--

Bodźcem do powstania w sferach rządowych projektu porozumienia się z bolszewikami był wypadek, jaki miał miejsce w czerwcu z.r. kiedy w prasie zagranicznej ogłoszono tekst noty rady pięciu co do rządu Kołczaka z obietnicą udzielenia mu pomocy pod warunkiem uznania przezeń niepodległości Państw kresowych w odpowiedzi na to Kołczak zawiadomił Ententę, że gotów jest uznać autonomję "narodowości" nie państw kresowych. Pomimo takiej odpowiedzi Ententa udzieliła pomocy zarówno Kołczakowi jak i Denikinowi.--

W sierpniu r.z. rząd estoński doszedł do następujących wniosków: Jeśli Kołczak i Denikin będą rozbici przez bolszewików, ci zwrócą wszystkie swe siły przeciwko Estonji. Jeśli zaś wojna trwać będzie w dalszym ciągu z różnem szczęściem dla obu stron, Estonja nie nie zyska, biorąc udział w tej wojnie. Z tego względu już wówczas postanowiono zacząć myśleć o zawarciu pokoju z bolszewikami.--

Z początku rząd estoński obawiał się ewentualnej blokady Es-

275

Z początku rząd estoński obawiał się ewentualnej blokady Estonji przez Ententę, ale - 1/ idea niezależności państwowej jest dla Estończyków tak droga, że obawa blokady musiała ustąpić przed obawą utraty niepodległości - 2/ blokada Estonji nie mogła leżeć w interesach Ententy, gdyż pociągnęłaby za sobą otwarcie dla bolszewików drzwi do Estonji.

Po otrzymaniu od Cziczerina pierwszej propozycji pokojowej, rząd estoński zakomunikował jej treść Entencie i innym państwom. Tylko dwa państwa nie dały żadnej odpowiedzi. Stanowisko absolutnie negatywne względem propozycji zajęła jedna tylko Anglja, która podkreśliła w swej odpowiedzi, że Estonja musi słuchać ^{wskazówek} ślepo Ententy i bez jej pozwolenia nie powinna nie prze siębrać na własną rękę. Rząd estoński zwrócił się do Anglji ze szczegółowym wyjaśnieniem sytuacji, Anglja odpowiedziała, że Estonja winna kierować się własnym dobrze zrozumianym interesem lecz nie może liczyć na dalszą pomoc rządu angielskiego.-

Rząd estoński zawarł pokój z ^{Rosją} Estonją zmuszony do tego kroku względami ekonomicznymi, nie strategicznymi, co pozwala spodziewać się, że pokój o ile bolszewicy utrzymają się przy władzy, będzie długo-trwały. Lecz jeśli bolszewicy upadną, wybuchnie nowa wojna, bo rząd który przyjdzie na ich miejsce, nie uzna traktatu dorpackiego. Dlatego też Estonja musi być gotową do dalszej walki. Dodać należy, że ponieważ państwa sąsiednie nie zawarły dotychczas pokoju z Sowdepją, może się zdarzyć, że Estonja wbrew swej woli ujrzy się zmuszoną chwycić za broń. Słaba strona traktatu Dorpackiego polega na tem, że Estonja zawarła go nie z rządem rosyjskim, lecz tylko z jedną partją polityczną w Rosji. Spożywajmy owoce pokoju, lecz wzmagajmy naszą siłę wojskową.

Konstytuanta estońska - jak doniosłem depeszą - ratyfikowała traktat Dorpacki jednogłośnie. Pozostaje jeszcze ratyfikować go w Moskwie. Centralny wszechrosyjski "Ispotkom" na wniosek Cziczerina postanowił jednogłośnie ratyfikować traktat Dorpacki

ODPIS.

MISJA RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ na ŁOTWIE.

MISSION DE LA REPUBLIQUE
POLONAISE en LATVIA.

Ryga dn. 19 lutego 1920

ściśle poufne.

Do Pana Ministra Spraw Zagranicznych
w Warszawie.-

Exp.pol.
Nr.127.

25 lutego rozpoczną się w Kownie obra-
dy komisji granicznej litewsko-ło-
tewskiej.- Od Łotwy w charakterze ko-
misarzy pojedą : łotewski przedstawi-
ciel na Litwie Bersinsch, Bandrewicz
i Tschakste.-

/-/ Bouffałł.

ODPIS.

MISJA RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ NA ŁOTWIE

MISSION DE LA REPUBLIQUE
POLONAISE EN LATVIA

ściśle poufne.

Ryga dn. 19 lutego 1920.

DO PANA MINISTRA SPRAW
ZAGRANICZNYCH
W WARSZAWIE.

Eks.pol.

Nr. 126.-

Do ewentualnych pertraktacyj z bolsze-
wikami wyznaczeni ze strony łotewskiej: Men-
ders (soc. dem.) Bergis, Purrinsch (dawny mi-
nister skarbu) i Weesmannis.-
Menders i Weesmannis powrócili niedawno z
Sowdepji, gdzie pierwszy brał udział w dele-
gacji, mającej na celu wymianę jeńców i za-
kładników, drugi zaś zajmował się inwentu-
ryzowaniem ewakuowanych do Rosji zbiorów
b. uniwersytetu w Dorpacie.- Łotwa propono-
wać będzie jako miejsce ewentualnego zebra-
nia się - Petersburg albo Moskwę.-

/-/- Bouffałł.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA
L: Dz. 5868, dnia 24/II 1920 r.
zał. Wydział

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York